

שיעור "כזית" – [המשך]

1- משנה מסכת עוקצין פרק ב

פת ספוגנית משתערת בכמות שהיא אם יש בה חלל ממעך את חללה בשר העגל שנתפח ובשר זקנה שנתמעט משתערין בכמות שהן

2 – חזו"א עוקצין סי' ג אות ז

ולענין שיעור עירוב דתנן עירובין (ב, ב) נראה דבפת משערינן ואם נתוסף מדתו אחר אפיתו משערינן בו והוא בכלל הא דתנן פ"ב דעוקצין מ"ח פת ספוגנית משתערת כמות שהיא והיינו לכל דיני תורה וכן לענין ברהמ"ז בכזית או בד' ביצים לענין דאורייתא...

3 - רמב"ם על משנה מסכת טהרות פרק ג משנה ד

ד] ידוע שהשמש מכלה לחות הגופות ומיבשתם ולפיכך צומקים, והמים מרטיבם ומנפחם ומוסיף בגדלם. והשמיעך כאן כלל והוא שכל השעורין אין הולכין בהן אלא אחר שעור הגודל, ואין חוששין אם מחולחלין או מוצקים לא לענין הטומאה ולא לענין האסור וההתר. [תו"ט שם – "ולא נביט לרפיון החלקים"....]

4 – שו"ת זרע אמת סי' כט

שאלה – כאשר נסתפקו קצת למדנים בפת ספוגנית שנתפח עד שאין האוירים שבו נרגשים בחוש אם האוכל כזית ממנו כמו שהוא צריך ברכה אחרונה ואין צורך למעך חללו כמו שאמרו גבי מרור דשאני התם דהחללים ניכרים משא"כ כאן או דלמא לא שני

תשובה – כתב הרמב"ם [יד, ד מהל' מאכ"א]....היה פחות מכזית בתחילה ונתפח ועמד על כזית אסור ואין לוקין עליו. ע"כ. הרי שכל שמתחילתו לא היה בו כזית אף שנתפח ע"י איזו סיבה אינו חשוב אלא חצי שיעור לענין איסור וא"כ נראה דה"ה לענין ברכה אחרונה..... הן אמת דלכא"ו קשה לזה ממ"ש בפ"ב דעוקצין משנה ח' פת ספוגנית משתערת כמות שהיא.....ופסקה הרמב"ם.....הרי דמחלקין בין חלל הניכר לתיפוח שאינו ניכר, ונלענ"ד דהכא מדרבנן קאמר..... אבל אה"נ דמדא"ו אין לנו לשער אלא בכמות שהיתה מתחילה וכן מוכח ממ"ש בפ"ה דמנחות דף נד..... דבשלמא לענין טומאה שייך למיגזר לחומרא מדרבנן דהתיפוח יחשב שיעור..... אבל לענין ברכה אחרונה ודאי לא שייך למיגזר דיברך בכה"ג דהוי חומרא דאתי לידי קולא דהיינו ברכה שאינה צריכה ועוד דלענין ברכה אחרונה בעינן דיהנו מעיו בכזית וכאן לא נהנו מעיו בכזית.....

5- שו"ת אגרות משה או"ח ח"א סי' עא

.....אבל כיון שאמר במנחות שם נ"ד/ דמדרבנן מטמא אף כשגם מעיקרא לא הוה ביה כזית ונתפח לכזית וכן איפסק ברמב"ם פ"ד מאה"ט הי"ג יש להייב ברהמ"ז לכה"פ מדרבנן אף בהיה מתחלה פחות מכזית ונתפח לכזית

6 - תפארת ישראל טהרות [ג, ג - בבועז]

אולם לאשר יש לכל גוף שבעולם נקבים דקים וקטנים מאד הנקראים מחכמי הטבע בשם פארען שאינן ניראין לעין רק ע"י זכוית המגדיל הנקרא מיקראסקאף והנקבים ההם מלאים אויר..... אפ"ה כך מקובל לנו שיהיה האויר ההוא הטמון שם בטבע מצטרף לכשיעורו ורק אם יש שם חלל הנראה אז ממעך החלל ואח"כ משער [כעוקצין פ"ב מ"ח]...

7 - משנה ברורה סימן רי

היה פת סופגנין שנתפח עד שאין האוירים שבו נרגשים האוכל כזית ממנו כמות שהוא אינו מברך דלפי האמת לא אכל כזית...

8 - משנה ברורה סימן תפו

ג) ובירקות צריך למעך חלל האויר - וה"ה [ו] אם יש חלל במצה אינו מצטרף החלל לשיעור כזית וצריך למעכו אבל אם אין חלל במצה [ז] אפילו היא רכה ועשויה כספוג א"צ למעכו

9 - ערוך השולחן אורח חיים הלכות ברכת הפירות סימן רב סעיף ט

ואם לא היה בו כזית מתחלה ונתפח ועמד על כזית אין מברכין עליו ופשוט הוא דבמאכל ספוגי שיש בו [נקבים נקבים אין הנקבים מצטרפין לכזית] וכ"כ הש"ת בסי' ר"י בשם ברכ"י ע"ש

10 - ערוך השולחן אורח חיים הלכות פסח סימן תפו

וכן אם במצה יש חלל אין החלל מצטרף לכזית אבל כשאין חלל רק שהוא רך ועשוי כספוג א"צ למעכו

11 - הגר"ח נאה - שיעורי תורה סי' א ס"א

ידוע ומפורסם בספרי הפוסקים ראשונים ואחרונים שכל שיעורי התורה כגון שיעור חלה, רביעית, כביצה, כזית וכו' אינם נחשבים במשקל רק ע"פ מידת הגודל בכמות..... ואין להאריך בדבר פשוט כזה..... וכתבתי לאפוקי ממש"כ בספר כף החיים על שו"ע [קסח אות מו] דהשיעורים הם במשקל ולא בכמות. ומה שכתבו הפוסקים האחרונים שהביא שם לשער במשקל היינו בדברים שכבר עמדו על הכמות ואח"כ שיערו משקלו...